

631.15.16.009.12:65.321.8

*Ушкаренко Ю.В., д.е.н., професор,
Ширенко В.Б., к.е.н., доцент,
Петлюченко В.В., здобувач,
Херсонський національний технічний університет*

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КООПЕРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПРИНЦИПИ ТА СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ

В сучасних умовах господарювання конкурентні відносини стали невід'ємною частиною функціонування вітчизняного агропромислового виробництва. Посилення конкуренції між сільськогосподарськими підприємствами і виробленою ними продукцією займає важливе місце серед інших економічних проблем. Конкурентоспроможність сільськогосподарських кооперативів є важливою категорією ринкової економіки і характеризує ефективне пристосування підприємства до ринкового середовища. Кооперація для сільськогосподарських виробників вважається одним із дієвих і ефективних засобів для виживання в умовах жорстокої ринкової конкуренції. Базисом для забезпечення конкурентоспроможності кооперативу є, перш за все, формування потужного потенціалу та його ефективного управління. Саме при ефективній структурі управління, конкурентоспроможний потенціал може бути використаний у повній мірі та дасть змогу кооперативам конкурувати на внутрішніх та зовнішніх ринках.

Питання управління конкурентоспроможним потенціалом підприємств досліджували такі видатні вчені, як А.Е. Воронкова, А.М. Гріньова, Н.Г. Калужна, Е.Н. Коренева, І.Г. Куриленко, В.Я. Месель-Веселяк, В.В. Назарова, Ю.С. Погорелова, Т.В. Рибаківа, П.Т. Саблук, Г.В. Теплинський, А.О. Харченко та ін., проте багато аспектів із зазначеної проблеми потребують більш детального вивчення та дослідження, а саме принципи та структура управління конкурентоспроможним потенціалом сільськогосподарських кооперативів.

Узагальнення теоретичних підходів до формування структури управління конкурентоспроможним потенціалом сільськогосподарських кооперативів, які б дозволили прийняти більш зважені стратегічні рішення та надати рекомендації щодо шляхів підвищення ефективності використання конкурентоспроможного потенціалу, пристосування кооперативу до змін у зовнішньому середовищі.

Досягнення ефективності сільськогосподарського кооперативу та високого рівня його конкурентоспроможності можливе лише при ефективній системі управління потенційними можливостями. У результаті посилення конкурентної боротьби між сільськогосподарськими виробниками відбулася трансформація економічного потенціалу господарств у конкурентний (стратегічний).

Конкурентний потенціал є постійною можливістю зберігати і збільшувати конкурентоспроможність сільськогосподарських кооперативів в довгостроковому періоді.

Термін «потенціал» походить від латинського слова «*potentia*» і означає «приховані можливості», які у виробничій практиці завдяки праці можуть перейти в реальну дійсність. В основі визначення категорії «потенціал» знаходяться ресурси підприємства та досягнення цілей підприємства за допомогою цих ресурсів [1, с. 23].

Вважаємо, що конкурентоспроможний потенціал сільськогосподарських кооперативів можна представити, як сукупність взаємозалежних потенціалів: ресурсного, економічного та виробничого, які дозволяють отримувати кооперативу соціальний, економічний та екологічний ефекти. Взаємодія ресурсів конкурентоспроможного потенціалу кооперативу в сучасних умовах розвитку агропромислового виробництва представлена на рис. 1.

Ресурсний потенціал кооперативу представляє собою сукупність взаємопов'язаних ресурсів: основні засоби виробництва, енергетичні, кадрові та земельні, які перебувають у розпорядженні кооперативу і використовуються для виробництва сільськогосподарської конкурентної продукції. Економічний складається з: фінансових та маркетингових ресурсів, які забезпечують процес сільськогосподарського виробництва, найповніше задоволення потреб споживачів та отримання економічного ефекту.

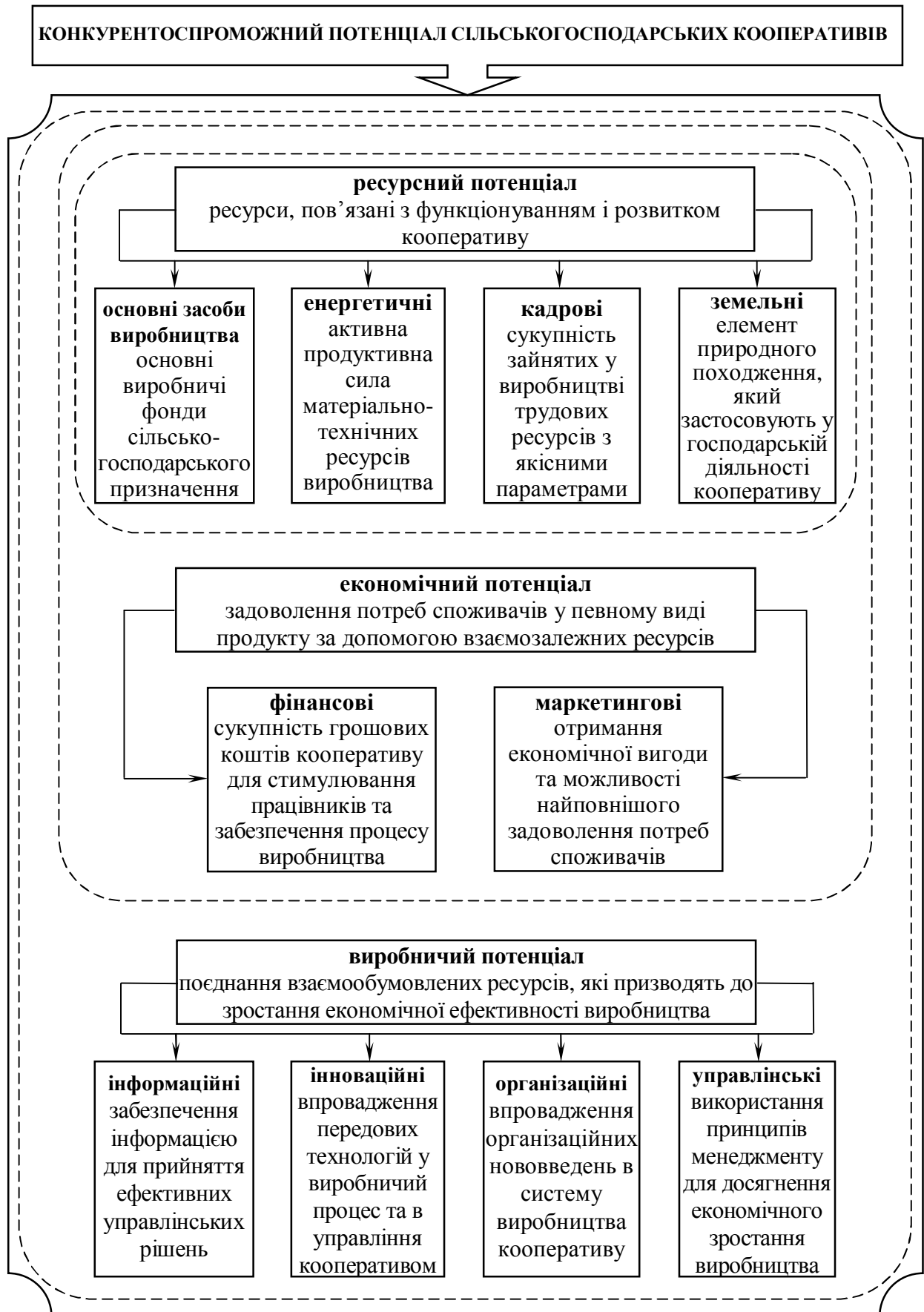

Рис. 1. Складові конкурентоспроможного потенціалу сільськогосподарських кооперативів
Джерело: власні дослідження

Основними складовими виробничого потенціалу є: управлінський, організаційний, інноваційний та інформаційний ресурси, які є основними чинниками стабілізації і ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва. Кожен з елементів конкурентоспроможного потенціалу має свої специфічні цілі щодо використання та розвитку, перебуває під впливом різноманітних факторів, виступаючи сильною або слабкою стороною господарства.

Тому для ефективного використання ресурсів, забезпечення умов успішного функціонування кооперативу в конкурентному середовищі та створення конкурентних переваг стосовно інших сільськогосподарських кооперативів за будь-яких економічних, соціальних та інших змін, необхідно здійснення адаптованого до ринкових умов господарювання управління конкурентоспроможним потенціалом. Управління потенціалом підприємств – це складний, багатоаспектний і динамічний процес, що містить у собі сукупність управлінських рішень і управлінські дії, метою яких є досягнення стійкого економічного зростання і динамічний розвиток підприємства. Воно передбачає створення єдиної раціональної системи, яка чітко і безперервно функціонує, має певні цільові орієнтири та взаємозалежні елементи. Процесу управління потенційними можливостями підприємств властиві динамізм, необхідність застосування широкого спектру форм, методів і механізмів управління [2, с. 51].

На нашу думку, тільки при визначених принципах та ефективній структурі управління конкурентоспроможним потенціалом, можливо досягти очікуваного результату. Управління конкурентоспроможним потенціалом сільськогосподарських кооперативів повинно здійснюватися на основі принципів, представлених на рис. 2:

Рис. 2. Принципи управління конкурентоспроможним потенціалом сільськогосподарських кооперативів

Джерело: власні дослідження

Перелічені принципи управління конкурентоспроможним потенціалом допомагають враховувати особливості діяльності сільськогосподарського кооперативу, його положення на ринку й стан зовнішнього середовища. Вважаємо, що для продуктивного використання конкурентоспроможного потенціалу сільськогосподарських кооперативів, крім основних принципів управління, необхідно побудувати ефективну систему управління.

Структуру управління стратегічним потенціалом можна представити у вигляді моделі, яка враховує особливості господарства, його положення на ринку та стан зовнішнього середовища (рис. 3):

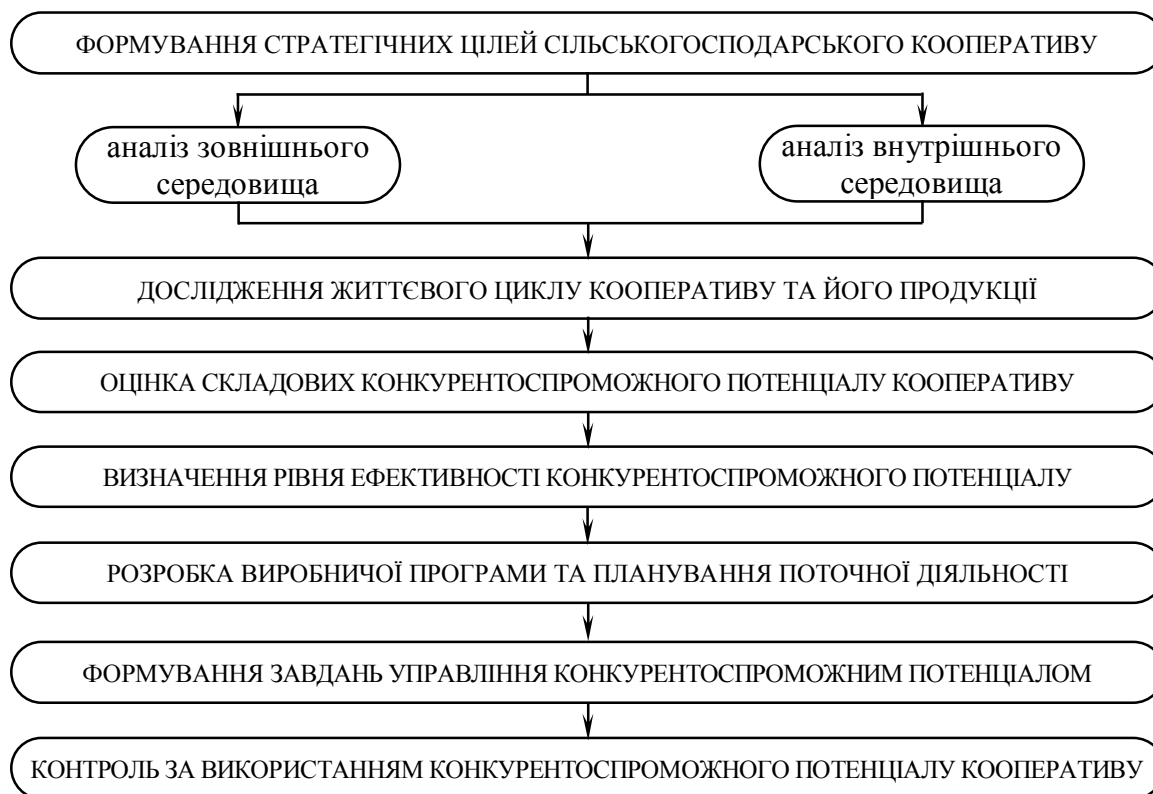

Рис. 3. Структура управління конкурентоспроможним потенціалом сільськогосподарських кооперативів

Джерело: власні дослідження

В запропонованій моделі управління конкурентоспроможним потенціалом сільськогосподарських кооперативів, першим етапом є аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища, на основі якого формуються стратегічні цілі господарства, а також визначаються конкурентні переваги. Наступним етапом управління є аналіз сильних та слабких сторін господарства та його продукції. Після цього аналізу, необхідно виявити структуру конкурентоспроможного потенціалу кооперативу і провести його кількісну оцінку.

Оцінивши структурні елементи конкурентоспроможного потенціалу, обчислюємо його рівень та ефективність. В наступних етапах приймаються рішення щодо управління конкурентоспроможним потенціалом, а також постійний контроль за його використанням. Необхідність контролю зумовлена необхідністю знаходження деградації задіяного потенціалу і появи нового.

Таким чином, описана структурна модель управління конкурентоспроможним потенціалом сільськогосподарських кооперативів, дозволить прийняти більш зважені стратегічні рішення, визначити шляхи, щодо підвищення ефективності використання конкурентоспроможного потенціалу, адаптованості кооперативу до змін у зовнішньому середовищі. Визначені принципи і система управління конкурентоспроможним потенціалом сільськогосподарських кооперативів дасть змогу сформувати ефективний механізм управління потенціалом та сприяти перетворенню потенційних можливостей кооперативу в його потенційні переваги, раціональному використанню ресурсів, а також забезпечить стійкий розвиток сільськогосподарського кооперативу.

Література

1. Бабина О.Є. Потенціал як системна економічна категорія / О.Є. Бабина // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 36. – С. 23- 26.
2. Л.С. Головкова Управління конкурентоспроможністю потенційних можливостей підприємств в умовах кризи /Л.С. Головкова, Г.В. Омельчак //Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 4. – С. 47-52.
3. Гудзинський О.Д. Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико-методологічний аспект): монографія /О.Д. Гудзинський, С.М. Судомир, Т.О. Гуренко. – К.: ПК ДСЗУ. – 2010. – 212 с.
4. Воронкова А.Е. Підтримка конкурентоспроможного потенціалу підприємства /А.Е. Воронкова, В.П. Пономарьов, Г.І. Дібініс. – К.: Техніка, 2000. – 152 с.

5. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – К.: ННЦ ІАЕ. – 2007. – 270с.
6. Юрченко О.Ю. Особливості розвитку АПК України в умовах глобалізації / О.Ю. Юрченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2 (Т. 3). – С. 151-153.
7. Бабина О.С. Потенціал як системна економічна категорія / О.С. Бабина // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – № 36. – С. 23- 26.
8. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации / Р.А. Фатхутдинов. – М.: Эксмо – 2004. – 544 с.

658.56

*Каталенець А.І., професор,
Мацюра С.І., ст. викладач,
Прокopenко М.О., студент,
Криворізький економічний інститут КНУ*

ПРОБЛЕМИ ДОСЯГНЕННЯ ТА УМОВИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПАТ «КЗРК»)

Метою роботи є дослідження конкурентних переваг ПАТ «КЗРК», порівняння з основними конкурентами та надання управлінських рішень щодо покращення конкурентоспроможності.

Дана тема є досить актуальна, оскільки конкурентні переваги визначають рівень функціонування підприємств у сучасних ринкових умовах господарювання. виникають проблеми, пов'язані з оцінкою рівня конкурентоспроможності як товару, так і фірми, спектр показників, що беруть участь у цій оцінці, методи й моделі, за якими можна оцінити перспективи розвитку з погляду масштабів зростання, стабільності місткості ринку, перспектив технології, норми прибутку. Отже, важливим є визначення конкурентних переваг підприємства, що приведуть його до стабільного і домінуючого становища на ринку.

Вагомий науковий внесок у розвиток теорії і практики конкурентоспроможності як елемента стратегічного управління підприємством зробили такі зарубіжні вчені: Г.Л. Азоев, І. Ансофф, О.С. Виханський, Д. Дей, П.С. Зав'ялов, Ф. Котлер, Ж.-Ж. Ламбен, М. Портер, А.Дж. Стрікланд, А.А. Томпсон, Р. Уотерман, А.Ю. Юданов та ін.

Різним аспектам стратегії та досягнення конкурентних переваг підприємств в умовах загострення конкуренції присвячені праці вітчизняних науковців, зокрема Березін О.В., Бойчук І.М., Верхоглядова Н.І., Войчак А.В., Грузинов В.П., Загорна Т.О.

На сучасному етапі розвитку економіки між підприємствами ведеться гостра конкурентна боротьба, спричинена нестабільним попитом, невідомою кількістю реальних і потенційних споживачів, невизначеністю їхніх можливостей і потреб, змінами вимог до якості продукції і послуг, пошуком нових ринків збуту, швидким розвитком науково-технічного прогресу [1, 2, 4]. Багато підприємств неспроможні витримати таку конкурентну боротьбу і банкрутують. Щоб протистояти сильним конкурентам, підприємству необхідно постійно вивчати конкурентів, аналізувати їхню поведінку на ринку, стратегію діяльності, поліпшувати якість своєї продукції, підвищувати конкурентоспроможність підприємства, тому задля цього необхідно покращувати та збільшувати конкурентні переваги підприємства [3, 5].

Отже, конкурентні переваги – це наявність у підприємства певних ресурсів, властивостей, які роблять його більш конкурентоспроможним в порівнянні з іншими підприємствами, що функціонують можуть функціонувати в тій самій сфері [1, 2].

На сьогоднішній день існує дуже багато показників, які характеризують конкурентоспроможність підприємства. Отже, основні з них, які на нашу думку є більш вагомими – це якість продукції, ціна продукції, рентабельність, витрати на 1 грн. товарної продукції та частка ринку. Таким чином, проаналізуємо вибіркові показники конкурентоспроможності підприємства за 2007-2009 роки ПАТ «Криворізького залізорудного комбінату» та його основного конкурента ПАТ «Суша Балка» в табл. 1.

Проаналізувавши інформацію таблиці 1 можна дійти таких висновків, що якість продукції ПАТ «КЗРК» є значно кращою, ніж на ПАТ «Суша Балка» і становить у 2009 р. 61,36% та 60,08%